

ভাৰত চৰকাৰ আইন ১৯৩৫

ভাৰত চৰকাৰ আইন, ১৯৩৫ সাইমন কমিশন (১৯২৭), নেহৰু প্ৰতিবেদন (১৯২৮), আৰু গোলমেজ সন্মিলন (১৯৩০-৩২) ৰ ফলস্বৰূপ প্ৰণয়ন কৰা হয়। ১৯১৯ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইনৰ অপৰ্যাপ্ততা আৰু সত্যাপ্ৰহ আন্দোলন (১৯৩০-৩৪) ৰ প্ৰভাৱত বৃটিছ চৰকাৰে নতুন আইন আনে। এই আইনে প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন বৃদ্ধি কৰিলে যদিও গৱৰ্ণৰ-জেনেৰেলৰ শক্তি অক্ষুণ্ণ ৰাখিলে। পৃথক নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থা বিস্তাৰ কৰি সাম্প্ৰদায়িক বিভাজন অধিক শক্তিশালী কৰা হয়। পূৰ্ণ স্বায়ত্তশাসন প্ৰদান নকৰিলেও, এই আইনে স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধান গঠনৰ ভিত্তি স্থাপন কৰে।

ভাৰত চৰকাৰ আইন, ১৯৩৫ ৰ বৈশিষ্ট্য (Characteristics of the Government of India Act, 1935)

1. ফেডাৰেল চৰকাৰ (Federal Government)

প্ৰথমবাৰৰ বাবে ফেডাৰেল চৰকাৰ স্থাপনৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া হয়, য'ত কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰদেশৰ মাজত ক্ষমতা বিভাজন কৰা হয়।

2. তিনিটা তালিকা (Three Lists)

কেন্দ্ৰীয় তালিকা, প্ৰাদেশিক তালিকা, আৰু সংযোজিত তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হয়, য'ত পৃথক পৃথক বিষয় অন্তৰ্ভুক্ত থাকে।

3. প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন (Provincial Autonomy)

প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰদেশসমূহক স্বায়ত্তশাসন দিয়া হয় আৰু প্ৰদেশীয় মন্ত্ৰীসভাৰ শক্তি বৃদ্ধি কৰা হয়।

4. দ্বৈত চৰকাৰৰ প্ৰসাৰ (Extension of Dyarchy)

১৯১৯ চনৰ আইনৰ দ্বৈত চৰকাৰক কেন্দ্ৰীয়ভাৱে প্ৰসাৰ কৰা হয়, যদিও এই ব্যৱস্থা কাৰ্যকৰী নহ'ল।

5. গৱৰ্ণৰ-জেনেৰেলৰ শক্তি (Powers of the Governor-General):

গৱৰ্ণৰ-জেনেৰেল কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখে আৰু Executive Council ৰ নেতৃত্বত থাকে।

6. পৃথক নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থা (Separate Electorates):

মুসলমান, শিখ, খ্ৰীষ্টান, এংগ্ল'-ইণ্ডিয়ান, আৰু ইউৰোপীয়ানসকলৰ বাবে পৃথক নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থা বজাই ৰখা হয়।

7. প্ৰথমবাৰৰ বাবে সাধাৰণ ভোটাধিকাৰ (Introduction of Direct Elections):

৬ কোটিৰে অধিক লোকক ভোটাধিকাৰ প্ৰদান কৰা হয়, যদিও ই সকলো ভাৰতীয়লৈ প্ৰসাৰ কৰা নহ'ল।

8. বৰ্মা (Burma) ৰ বিভাজন (Separation of Burma):

এই আইনৰ মাধ্যমেৰে ১৯৩৭ চনত বৰ্মাক (আজিৰ মিয়ানমাৰ) ভাৰতৰ পৰা পৃথক কৰা হয়।

9. ফেডাৰেল আদালত স্থাপন (Establishment of Federal Court):

১৯৩৭ চনত "Federal Court of India" স্থাপন কৰা হয়, যি স্বাধীন ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয় (Supreme Court) ৰ ভিত্তি গঠন কৰে।

10. প্ৰদেশসমূহত গৱৰ্ণৰৰ শক্তি (Governor's Power in Provinces):

গৱৰ্ণৰে বিশেষ ক্ষমতা বজাই ৰাখে, যেনে বিধানসভা বাতিল, আইন প্ৰয়োগ স্থগিত, আৰু জৰুৰী ব্যৱস্থা ঘোষণা।

11. ৰাষ্ট্ৰীয় শক্তি কেন্দ্ৰীকৃত (Centralized Power in British Hands):

বৃটিছ চৰকাৰে বিদেশ নীতি, সেনাবাহিনী, আৰু আয়-ব্যয়ৰ নিয়ন্ত্ৰণ বজাই ৰাখে।

12. উপনিবেশীয় নিয়ন্ত্ৰণ (Colonial Control):

গবৰ্ণৰ-জেনেৰেল বৃটিছ চৰকাৰৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি কাম কৰিব লাগে, যাৰ ফলত ভাৰতীয়সকলৰ হাতত প্ৰকৃত শক্তি নাছিল।

13. Aden অঞ্চলৰ বিভাজন (Separation of Aden):

আজিৰ ইয়েমেনৰ Aden অঞ্চলক বৃটিছ উপনিবেশ হিচাপে ঘোষণা কৰা হয়।

14. প্ৰথমবাৰৰ বাবে কৰ্পৰেট ভোট (Introduction of Communal and Corporate Voting):

বিভিন্ন ধৰ্মীয় আৰু বৃত্তিগত গোষ্ঠীক ভোটাধিকাৰ প্ৰদান কৰা হয়, যিয়ে সাম্প্ৰদায়িক বিভাজন বৃদ্ধি কৰে।

15. ভাৰতীয়সকলৰ স্বায়ত্তশাসনৰ অভিজ্ঞতা (Experience of Indian Self-Governance):

প্ৰথমবাৰৰ বাবে ভাৰতীয়সকলে চৰকাৰী কাম-কাজত বৃহৎ পৰিমাণে অংশগ্ৰহণ কৰে, যিয়ে ভৱিষ্যতে স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধান গঠনত সহায় কৰে।

এই আইন স্বাধীনতাৰ দিশে যাত্ৰাৰ বাবে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ আছিল, যদিও বৃটিছ চৰকাৰে পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণ বজাই ৰাখিছিল।

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইনৰ গুৰুত্ব (Significant of Government of India Act, 1935)

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন (Government of India Act, 1935) ভাৰতীয় ৰাজনৈতিক আৰু প্ৰশাসনিক ব্যৱস্থাৰ বাবে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আইনী দলিল আছিল। এই আইনৰ বিশেষ গুৰুত্বসমূহ হ'ল—

১. ভাৰতীয় সংবিধানৰ আধাৰ

- এই আইনখন ভাৰতীয় সংবিধানৰ বাবে এক মূল আধাৰ হিচাপে কাম কৰিছিল।
- ফেডাৰেল ব্যৱস্থা, প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন, আৰু ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থাৰ গঠন ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল।

২. প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসনৰ প্ৰবৰ্তন

- 1919 চনৰ দ্বৈধ শাসন (Dyarchy) প্ৰথা শেষ কৰি, প্ৰদেশসমূহক অধিক স্বায়ত্তশাসন দিয়া হয়।
- ভাৰতীয় মন্ত্ৰিসভাক প্ৰাদেশিক চৰকাৰত অধিক ক্ষমতা প্ৰদান কৰা হয়।

৩. ফেডাৰেল চৰকাৰৰ স্থাপনাৰ প্ৰস্তাৱ

- এই আইনৰ দ্বাৰা ব্ৰিটিশ ভাৰত আৰু দেশী ৰাজ্যসমূহৰ মিলেৰে এটা ফেডাৰেল চৰকাৰ গঠনৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছিল।
- কিন্তু দেশী ৰাজ্যসমূহ এই ফেডাৰেল চৰকাৰত যোগদান নকৰাৰ ফলত, ই বাস্তৱায়িত নহ'ল।

৪. নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থাৰ বিস্তাৰ

- ভোটাধিকাৰৰ সংখ্যা বৃদ্ধি কৰা হয় (যদিও কেবল ১০% মানুহক ভোটাধিকাৰ দিয়া হৈছিল)।
- প্ৰথমবাৰৰ বাবে সোঁজাকৈ নিৰ্বাচনৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়।

৫. কেন্দ্ৰীয় বিধানসভাত দ্বিসদন প্ৰথা

- সংসদৰ দুটা সদন স্থাপন কৰা হয়—

- ৰাজ্য পৰিষদ (Council of States)
- ফেডাৰেল বিধানসভা (Federal Assembly)

৬. শক্তিৰ বিভাজন

- তিনিটা পৃথক তালিকা সৃষ্টি কৰা হয়—
 1. কেন্দ্ৰীয় তালিকা (Federal List)
 2. প্রাদেশিক তালিকা (Provincial List)
 3. সংযুক্ত তালিকা (Concurrent List)
- এই ব্যবস্থাই স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধানতো গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে।

৭. গভৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ অধিক ক্ষমতা

- গভৰ্ণৰ-জেনেৰেলক অতিৰিক্ত ক্ষমতা প্রদান কৰা হয়, যেনে—
 - বিত্তীয়, সামৰিক আৰু বৈদেশিক বিষয়সমূহত সম্পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণ।
 - প্রাদেশিক চৰকাৰ ভাঙি পেলাব পাৰিছিল।

৮. ফেডাৰেল ন্যায়ালয় স্থাপন

- ভাৰতীয় ন্যায়বিচাৰৰ ইতিহাসত প্রথমবাৰৰ বাবে ফেডাৰেল আদালত (Federal Court) স্থাপন কৰা হয়, যি আগলৈ সুপ্রিম কোৰ্ট হৈ পৰিৱৰ্তিত হয়।

৯. সাম্প্ৰদায়িক নিৰ্বাচনৰ প্রথা

- ধৰ্ম আৰু জাতিৰ ভিত্তিত পৃথক নিৰ্বাচনী প্রথা (Separate Electorate) অব্যাহত ৰখা হয়।
- এই নীতি আগলৈ ভাৰত বিভাজনৰ এক অন্যতম কাৰণ হৈ পৰে।

১০. স্বাধীনতাৰ পাছৰ শাসন ব্যৱস্থাত প্ৰভাৱ

- ১৯৪৭ চনৰ ভাৰত স্বাধীনতা আইন (Indian Independence Act, 1947) পিচতো, এই আইনৰ বহুত অংশ স্বাধীন ভাৰতৰ শাসন ব্যৱস্থাত অৱ্যাহত থাকে।

উপসংহাৰ

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন ভাৰতীয় স্বায়ত্তশাসনৰ ক্ষেত্ৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ আছিল। যদিও ই সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা প্রদান নকৰিলে, এই আইনখনে ভাৰতীয় সংবিধানৰ মূল আধাৰ হিচাপে কাম কৰিছিল আৰু স্বাধীন ভাৰতৰ ৰাজনৈতিক পৰিকাঠামো গঠনত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছিল।

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইনৰ সীমাবদ্ধতা:

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন স্বাধীন ভাৰতৰ স্বায়ত্তশাসনৰ ক্ষেত্ৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ আছিল যদিও ইয়াত বহু সীমাবদ্ধতা আছিল, যাৰ বাবে ই ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয় নেতাসকলৰ দ্বাৰা বিৰোধিতা হৈছিল। তলত এই আইনৰ মুখ্য সীমাবদ্ধতাসমূহ দিয়া হল—

১. সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা প্রদান নকৰা

- এই আইনে ভাৰতক স্বাধীনতা বা ডমিনিয়ন ষ্টেটাছ (Dominion Status) প্রদান কৰা নাছিল।
- ৰক্ষা (Defense), বৈদেশিক নীতি (Foreign Affairs), আৰু বিত্ত (Finance) সম্পূৰ্ণৰূপে ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ হাতত ৰাখি দিয়া হৈছিল।

২. গভৰ্ণৰ-জেনেৰেলৰ অধিক ক্ষমতা

- গভৰ্ণৰ-জেনেৰেলক অধিকাৰ সংৰক্ষণ (Reserved Powers) দিয়া হৈছিল, যাৰ মাধ্যমে তেওঁ নিযুক্ত মন্ত্ৰিসকলৰ ওপৰত পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব পাৰিছিল।
- আকস্মিক আইনৰ অধীনত তেওঁ যে কোনো সিদ্ধান্ত বাতিল কৰিব পাৰিছিল।

৩. বিফল ফেডাৰেল ব্যৱস্থা

- আইনখনত ব্ৰিটিছ ভাৰত আৰু দেশী ৰাজ্যসমূহৰ মিলেৰে এক ফেডাৰেল চৰকাৰ গঠনৰ কথা কোৱা হৈছিল।
- কিন্তু দেশী ৰাজ্যসমূহ এই ফেডাৰেল চৰকাৰত যোগদান নকৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱাত ফেডাৰেল ব্যৱস্থা কেতিয়াও বাস্তৱায়িত নহ'ল।

৪. সীমিত প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন

- যদিও প্ৰদেশসমূহক স্বায়ত্তশাসন দিয়া হৈছিল, তথাপি প্ৰাদেশিক গভৰ্ণৰৰ হাতত বিশেষ ক্ষমতা ৰাখি দিয়া হৈছিল।
- গভৰ্ণৰে প্ৰাদেশিক চৰকাৰ বাতিল কৰাৰ ক্ষমতা ৰাখি থৈছিল, যাৰ ফলত ই প্ৰকৃত স্বায়ত্তশাসন নহ'ল।

৫. সাম্প্ৰদায়িক বিভাজনৰ বিস্তাৰ

- এই আইনে ধৰ্ম আৰু জাতিৰ ভিত্তিত পৃথক নিৰ্বাচনী প্ৰথা (Separate Electorate) অধিক বিস্তৃত কৰিলে।
- মুছলমান, শিখ, আংগ্ল'-ইণ্ডিয়ান, খ্ৰীষ্টান, আৰু অন্যান্য সংখ্যালঘুসকলৰ বাবে পৃথক নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থা দিয়া হ'ল।
- ইয়াৰ ফলত হিন্দু-মুছলমানৰ মাজত বিভাজন বৃদ্ধি পালে, যি আগলৈ ভাৰত বিভাজনৰ মূল কাৰণ হৈ পৰে।

৬. সীমিত ভোটাধিকাৰ

- মাত্ৰ ১০% জনসংখ্যাক ভোটাধিকাৰ দিয়া হৈছিল, যাৰ ভিতৰত কেবল উচ্চ শ্ৰেণীৰ শিক্ষিত আৰু বিত্তশালী লোকসকল আছিল।
- সাধাৰণ লোক আৰু মহিলাসকলৰ ভোটাধিকাৰ নাছিল।

৭. বিত্তীয় নিয়ন্ত্ৰণৰ অভাৱ

- প্ৰাদেশিক চৰকাৰ আৰু কেন্দ্ৰীয় বিধানসভাই বিত্তীয় ক্ষেত্ৰত কোনো নিয়ন্ত্ৰণ নাপালে।
- ভাৰতীয় মন্ত্ৰিসকলে সামৰিক খৰচ আৰু আয়-ব্যয় নিৰ্ধাৰণ কৰিব নোৱাৰিলে।

৮. কেন্দ্ৰত ব্ৰিটিছৰ শক্তিশালী প্ৰভাৱ

- কেন্দ্ৰীয় শাসনত Secretary of State for India আৰু গভৰ্ণৰ-জেনেৰেলৰ হাতত প্ৰধান ক্ষমতা আছিল।
- কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰত ব্ৰিটিছসকলৰ একাধিপত্য বজাই ৰখা হৈছিল।

৯. মৌলিক অধিকাৰৰ অনুপস্থিতি

- এই আইনে ভাৰতীয়সকলৰ মৌলিক অধিকাৰ (Fundamental Rights) বা নাগৰিক অধিকাৰ প্ৰদান কৰা নাছিল।

- ব্ৰিটিছ চৰকাৰে আকস্মিক আইনৰ অধীনত স্বাধীনতা সংগ্ৰামীসকলক দমন কৰাৰ অধিকাৰ ৰাখি থৈছিল।

১০. ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয় কংগ্ৰেছ আৰু মুছলিম লীগৰ বিৰোধিতা

- কংগ্ৰেছ এই আইনৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ জনাই আৰু সম্পূৰ্ণ স্বায়ত্তশাসন অথবা স্বাধীনতা দাবী কৰে।
- মুছলিম লীগ প্ৰথমে ইয়াক সমৰ্থন কৰিছিল, কিন্তু পিছত পাকিস্তানৰ দাবী উত্থাপন কৰে।

উপসংহাৰ

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন ভাৰতীয় স্বায়ত্তশাসনৰ ক্ষেত্ৰত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ আছিল, যদিও ই সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা প্ৰদান নকৰিলে। এই আইনৰে প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন প্ৰদান কৰা হৈছিল, কিন্তু ব্ৰিটিছসকলে কেন্দ্ৰীয় নিয়ন্ত্ৰণ অটুট ৰাখিলে। সাম্প্ৰদায়িক বিভাজন বৃদ্ধিৰ ফলত, এই আইন স্বাধীনতা আন্দোলন তীব্ৰ কৰাৰ অন্যতম কাৰণ হৈ পৰে। অবশেষত, এই আইন ভাৰতীয় সংবিধানৰ মূল আধাৰ হিচাপে বিবেচিত হয় আৰু ১৯৪৭ চনৰ স্বাধীনতাৰ পথ প্ৰশস্ত কৰে।

১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন:

- এই আইনত প্ৰদেশ আৰু ৰাজকীয় ৰাজ্যসমূহক একক হিচাপে গঠন কৰি সৰ্বভাৰতীয় ফেডাৰেচন স্থাপনৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল।
- এই আইনখনে কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্যসমূহৰ মাজত ক্ষমতাসমূহ তিনিখন তালিকাৰ ৰূপত বিভক্ত কৰিছিল, যথা ফেডাৰেল তালিকা, প্ৰাদেশিক তালিকা আৰু সমান্তৰাল তালিকা।
- কেন্দ্ৰৰ বাবে ফেডাৰেল তালিকাত ৫৯টা, প্ৰদেশৰ বাবে প্ৰাদেশিক তালিকাত ৫৪টা আৰু সমান্তৰাল তালিকা দুয়োটাতে ৩৬টা বস্তু আছিল।
- অৱশিষ্ট ক্ষমতা গৱৰ্ণৰ জেনেৰেলৰ হাতত আছিল।
- এই আইনখনে প্ৰদেশসমূহত ৰাজত্ব বিলুপ্ত কৰি প্ৰাদেশিক স্বায়ত্তশাসন প্ৰৱৰ্তন কৰে।
- ইয়াত কেন্দ্ৰত ডাইৰিচি গ্ৰহণৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল।
- ১১ খন প্ৰদেশৰ ভিতৰত ৬ খন প্ৰদেশত দ্বিসদস্যবাদৰ প্ৰৱৰ্তন।
- এই ছয়খন প্ৰদেশ আছিল অসম, বংগ, বম্বে, বিহাৰ, মাদ্ৰাজ আৰু সংযুক্ত প্ৰদেশ।